

GORENJEJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Pojemna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljalne naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v «Zvezdi».

Izhaja vsako soboto
zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za peti-vesto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravištvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Gorenjske kmečke razmere.

I.

Ne upamo si skoro trditi, da bi se našel v ozemlju Gorenjske človek, ki bi mislil, da našim okrajem ni potreba gospodarskega napredka. Kdor bi trdil kaj takega, svetovati bi mu bilo pot na Studenec pod Ljubljano.

Sicer so pa ljudje, ki se prav radi vsedejo na lim prodanim dušam, to je hujšakem takomimeno-vane Slovenske Ljudske Stranke, kateri ne mislijo za dan naprej ali pa se dajo opijaniti od kakega hujšajočega prefriganca za par četrtink. Sicer je to naravnost žalostno, a se čisto dogaja! Temu se ni čuditi, saj je znano, da je Gorenjec odkrit kot pošten človek, značajan skozinsko, le gotovim ljudem zaupa neomejeno, brezpogojno. Ti zadnji ga takorekoč vlečejo neusmiljeno in skrbno gledajo, da bi ne izpregledal ter bi se mu ne «odprle oči». Valed tega skrbe, da mu je širni, poštene javni svet zaprt s sedmimi vratmi.

Dovoljujejo si naravnost neumne in budalaste burke s tem, da mu «farbajo» resnično življenje in obstoječe razmere vse drugače, nego so v resnici. Upajo si celo ti sleparji hujškati, da so gospodarske razmere ene gorenjske občine mimo druge popolnoma drugačne mimo prve. Koliko časa bode vlekle ta farbarija in sleparstvo, je vprašanje časa! Za danes hočemo s številkami dokazati kljub temu, da mogoče večina uprav na «cifre» nič ne drži. Imeti moramo pa vendarle trdno podlago, da se lahko oprimo, če manese potreba. Hočemo natančno pregledati sodne okraje, katere štejemo Gorenjci med svoje z ozirom na število prebivalstva moškega in ženskega spola, potem pa na njegovo produktivno grudo, koliko hektarjev se šteje v vsakem sodnem okraju njiv, travnikov, vrtov, pašnikov in planin, gozdov, skupnega sveta v hektarjih, ker je vedno nekaj pustega sveta, kateri ne donata nikakega katastralnega donosa, da bi mu mogel cesar odmeriti davek.

O tem nas pouči sledeča tabela ali razpredelnica:

Sodni okraj	Šteje prebivalcev		Ima površine				Skupaj svetla	Dajka za vezanega sveta
	moš.	žen.	njiv	travnikov	vrtov	pašni-kov planin		
Kranj	10486	12026	9606	3267	639	3349	36112	34112
Škofja Loka	10929	12485	5981	7107	459	10503	50375	49350
Trzin	3349	3798	889	1959	163	1963	15712	14682
Radovljica	9315	10512	3880	9169	268	13861	70316	61016
Kranjska gora	4949	4642	885	4203	44	4999	37159	27863
Ljubljanska okolica	21198	23577	13731	7107	757	2756	58198	55177
Brdo	7568	8456	6224	3057	435	1784	23823	22828
Kamnik	11235	12761	7715	4108	488	4089	37282	34335
Skupaj	79029	88257	48811	39977	3143	43304	328977	299363

Na tem ozemlju ali teritoriju stanuje 167.286 prebivalstva, med katerim prevladuje ženstvo po številu 9228 oseb.

Kdor pogleda Gorenjsko, vidi na prvi pogled, posebno če napravi kratek izlet na Smarno goro ali k Sv. Joštu, da se razteza po teh okrajih lepa, rodovitna ravnina s prikupljivimi polji, zeleni travniki, primeroma obilnimi gozdi ter z gosto posejanimi in dobro obljudenimi vasi. Izvzeli bi lahko del brdskega sodnega okraja, trziški, kranjskogorski, Bohinjski in Selsko dolino noter do Gorice. Tukaj so hriboviti kraji, kjer so vasi že bolj redke. Prevladuje pa v splošnem gozd s planinami. Lesa preostaja Gorenjski, da ga mnogo izvaža. V ravnini kranjskega sodnega okraja, kamniškega, deloma škofjeloškega in ljubljanske okolice se pride-

luje žito, sočivje (fižol), korenstvo (krompir), da se celo izvaža in preostaja potrebek pokrajin. Travniki in vrtovi služijo živinoreji, v nekaterih krajih posebno prasičjereji, katera se goji od leta do leta v večji meri. Govedoreja donata v zvezi z mlekarstvom čedne dohodke, na kar se še povrnemo.

V celam tem okolišu je pustega, nerabnega sveta, katerega ni moč kultivirati ter obdavi 29.614 hektarjev. Glavni, če ne ves del, odpada na trziški, kranjskogorski in deloma radovljiški okraj.

Poučni listek.

Nekoliko o naši ustavi.

Dalje.

Državnozbornski opravični red.

Ako hoče državni zbor redno delovati, mora sloneti na posebnem opravičnem redu, kateremu se morajo pokoriti vsi člani. V parlamentarnem življenju se mora manjšina udati večini, če se hoče hoditi po ravni poti. Toda to načelo ima veljavo le do gotove meje. Predpogoj temu načelu je, da večina dela pošteno, da se ravna po tiskanih in onih moralnih zakonih, ki so vsakemu poštenemu človeku zapisana v srce. Ako pa večina prezira te zakone, ako moč zmaguje nad pravico, tedaj se tudi od manjšine ne sme več zahtevati, da bi bila v svojo pogubo moralneje nego večina, tedaj manjšina dela le v silobranu, ako se posluži najostrejšega parlamentarnega orožja, ako prične z obstrukcijo. Ž njo se ali z raznimi dolgimi, manjaliveč stvarnimi govori hoče preprečiti, da bi se moglo sklepati o kaki zadevi, ki je na dnevnem redu, ali se pa sploh skuša preprečiti, da bi se o zadevi pričelo razpravljati (tehnična obstrukcija).

Za avstrijsko poslansko zbornico velja še sedaj opravični. ki je bil sklenjen dne 2. svečana 1875. Po tem opravičniku zbornica razpravlja in sklepa o predlogih vlade in gosposke zbornice, o predlogih zborničnih članov in odsekov, o interpelacijah ter peticijah.

Zakonski načrti, najsi izhajajo od vlade, gosposke zbornice ali od zborničnih članov, se razpravljajo v treh branjih. Prvo branje imamo tedaj, ko pride zakonski načrt (to je kaka predloga, ki naj postane zakon, kadar jo odobrita obe zbornici in potrdi cesar) prvkrat na dnevni

PODLISTEK.

Jurežev študent.

Ivan S. Olševski.

I.

Vem, da se ga bodele še spomnili, samo če dobro pomislite: napol kmet, napol gospod je ležal pod tisto staro suho hruško ter gledal včasih v nebo, včasih pa v tla. Ljudje niso vedeli, kako naj bi si tolmatili to njegovo vedenje, dokler je niso uganili. Prigovora mati — bog jim daj dobro, saj že davno več ne vozijo jajec v Ljubljano — češ, da je le učen tako, da ne more držati glave tako kot drugi ljudje. No, vidim, da se ga še spominjate; ali ni stopal včasih ponosno po vasi, klebuk nazaj, prvi ven, a na njih lep rdeč nagelček. Le mimo Bertoneve hiše je šel bolj tiho, skoro ponižno; ljudje so pravili, da gleda nekoliko za Bertono Mici, ki bo v kratkem učiteljica; toda to že ne bo res, saj se hiše ni pogledal, ko je mimo korakal. In pa ali zato plačuje stari Bertona za svojo Mici častitljive stare tolarje iz še častitljivejše stare nogavice, ki jo ima nekje pod podnožjem v izbi skrito, da bo studentova ljubica? In

pa takega, ki bo povrh še v lemenat šel! Kajti gospod pa bo Jurežev študent; saj so mu rajni gospod kurat samo zato v šolo pomagali, da bo gospod in on sam je še kot samosrajčnik vedno odgovoril, ako ga je kdo vprašal, kaj bo:

«s'pod!»

In pa kako da ne bi postal gospod, saj je vendar pri zadnji procesiji že v beli srajci, ali kaj je že tisto, stopal med gospodi in bil od samih svetlih reči tako zamaknjen, da je rekla še celo načelnica Marijine družbe, Adamovčeva Jera, katere novi gospod kaplan tako čislajo, da jih sme obiskati, kadar hoče:

«Oh, to bodo enkrat en fest gospod!» In takrat je bil že v osmi šoli!

No, naj že bo, kakor hoče, samo to moramo pribiti, da so bili vsi Jureževi, od očeta in matere pa doli do Mihca, kateremu je morala Micka še hlače odpenjati, trdno prepričani, da bodo ali enkrat na njegovo novo mašo. In ko je prišel tisto leto, ko je Šavsov Peter tako nerodno iz čaplje padel, da zdaj nikoli več na nobeno tujo ne zleze, ko je torej tisto leto prišel malo prej domov kakor druga leta, in ko ga je oče vprašal, zakaj da je že doma, ga je čudno pogledal, se nasmehnil in rekel:

«Mature sem naredil, ali ne veste?»

«Kaj si naredil?»

«Mature! To se pravi, skušnje čez vseh osem sol. Zdaj imam vse izdelano!»

«A da imaš vse izdelano? O te pa, to!»

In stari ga je potipal po rami, poslal Micko po cigare in vina ter poklical svojo staro:

«Ti Urša, poglej, no, Janeza, vse je izdelal!»

«Saj sem že težko čakala!»

Nerodno je prišla za ponujeno ji sinovo desnico ter ni imela nobene besede več zanj. Le od časa do časa ga je pogledala in se z zadovoljstvom v srcu čudila izpremembi v njegovi zunanosti, odkar ga ni videla. Naskoro pa je z roko začela iskati predpasnik in si brisati pot. A to ni bil pot, bile so materine solze. Toda Janez tega ne sme videti, še manj pa njen stari.

«Oh, kako je vroče!»

In odhitela je van. Vrgla je skoro nato nekaj čez ponev; saj tako je sodil Janez, ko je slišal brentanje in nekaj prijeten duh, ko je pregledoval koledar družbe sv. Mohorja, katerega je potegnil vsega prašnega izza stare podobice.

Dalje prih.

red kake seje. Pri prvem branju se sme razpravljati le o načelih zakonskega načrta in o vprašanju, ali in kako naj se vrši predposvetovanje o predlogi. Vendar pa moramo razločevati med predlogami vlade in gosposke zbornice na eni strani in med samostojnimi predlogi zborničnih članov na drugi strani. O predlogih vlade in gosposke zbornice mora namreč poslanska zbornica razpravljati, o samostojnih predlogih zborničnih članov pa le tedaj, ako jih podpira vsaj 20 poslancev. Če se to ne zgodi, se predlog brez predposvetovanja molče odkloni, dočim se pri predlogih vlade in gosposke zbornice pri prvem branju sklepa o tem, ali se naj zakonski načrt odkáže kakemu odseku v predposvetovanje ali ne. Drugo branje se vrši tedaj, ko pride zakonski načrt iz odseka, kateremu je bil odkazan v predposvetovanje. Če se predloga ne obravnava nujno, mora se v takih slučajih tiskano odsekovo poročilo razdeliti med zbornične člane. Drugo branje obstoji najprej iz splošne (glavne) debate o načelih zakonskega načrta. Na podlagi te splošne debate se sklepa, ali se naj preide v podrobno (specijalno) debato, ali preide preko predloge na dnevni red, s čimur bi bil zakonski načrt pokopan, ali pa vrne predloga odseku, da se na novo o njej posvetuje. Dalje obstoji drugo branje iz podrobne debate, v kateri se o posameznih točkah na drobno razpravlja, kjer se stavijo posamezni izpreminjevalni in dodatni predlogi, o katerih se ali takoj razpravlja in sklepa, ali pa se odkáže odseku v predposvetovanje.

Če se je zakonski načrt sprejel v vseh točkah tudi v podrobni debati, tedaj se vrši navadno pri prihodnji seji tretje branje, to je glasovanje o tem, ali naj se sprejme ali odkloni zakon, kakršen je izšel iz specijalne debate.

Kadar se kaka predloga, ki je prišla iz gosposke zbornice sprejme v tretjem branju, se predloži ministrstvu, da ji izposluje cesarjevo potrdilo (sankcijo). Če se pa v poslanski zbornici predloga spremeni, mora iti nazaj v gosposko zbornico, da ta vnovič sklepa o njej. To se dogaja toliko časa, da napravita obe zbornici enak sklep. Ako pa predloga ni prišla iz gosposke zbornice, se predloži po tretjem branju gosposki zbornici, da tudi ta sklepa o njej.

Interpelacije se morajo vložiti pismeno pri predsedstvu in morajo imeti vsaj 15 podpisov zborničnih članov. Interpelovanec (n. pr. pravosodni minister), kateremu se morajo interpelacije sporočiti, more na interpelacijo odgovoriti takoj ali v kaki poznejši seji, sme pa tudi odkloniti vsak odgovor, ne da bi navedel vzroke za to. Zato vidimo, koliko interpelacij o krivicah, ki se nam gode na šolskem polju, v pravosodju i. t. d. se stavi leto za letom brezvspešno od naših poslancev. Ministri ponavadi niti ne odgovore na nje, kaj še da bi preiskovali, ali so utemeljene, in na podlagi preiskave zadeve uredili. Če interpelovanec odgovori na interpelacijo, se sme o odgovoru otvoriti debata le, če je kak poslanec v isti ali prihodnji seji stavil tak predlog in je bil ta predlog tudi sprejet z večino glasov.

Peticije sme vložiti le kak poslanec. Peticije se odkážejo pristojnemu odseku ali pa posebnemu peticijskemu odseku, ki se voli za dobo zasedanja. O došlih peticijah sklepa peticijski odsek in se o tem ponavadi ustno poroča v zbornici.

Posebno važnost so zlasti v zadnjih letih v naši zbornici dobili takozvani nujni predlogi. § 42 državnozborskega pravilnika dovoljuje namreč, da se sme kak predlog obravnavati

nujno, to se pravi, da se razpravlja o njem, ne da bi bil na dnevnem redu, in sklepa o njem, ne da bi se vršilo kako predposvetovanje (v odsekih). Za tak nujni predlog je treba dvetretjinske večine navzočih poslancev.

Splošno se pa sme glasovati v zbornici le, ako je navzočih 100 poslancev, če pa gre za državne osnovne zakone, za kojih spremembo je treba dvetretjinske večine, le ako je navzoča polovica poslancev. Glasuje se ali s tem, da se vstane ali obsedi, ali poimensko ali pa z listki. Poimensko glasovanje se mora vršiti ako za to glasuje vsaj 50 poslancev. Kadar je glede kakega predloga enako število za in proti, se smatra, da je predlog propadel.

V odsekih in v gosposki zbornici se opravični red do malega sklada z opravičnikom poslaniške zbornice.

Dalje prih.

Gospodarski del.

Računski zaključek mestne hranilnice v Kranju. Ko podajamo javnosti to poročilo, smatramo za svojo dolžnost, da se pred vsem spominjamo zaslužnega člana hranilničnega ravnanstva in upravnega odbora, katerega je v preteklem letu iztrgala iz naših vrst nemila smrt. Dne 9. aprila 1908 preminul je namreč po dolgi bolezni gospod Peter Mayr, posestnik in gostilničar v Kranju, kateri je bil takoj pri ustanovitvi naše mestne hranilnice voljen v njen upravni odbor, kateri ga je potem konca leta 1896 izvolil članom ravnanstva, kjer je do svoje prerane smrti deloval za procvit in napredek našega zavoda, na katerega je bil vedno ponosen. Ohranimo mu torej hvaležen in časten spomin! Tudi sicer ni bilo preteklo poslovno leto za našo hranilnico posebno ugodno; kajti neugodne denarne razmere, katere so trajale še celo preteklo leto, so sicer omogočile, da se je hranilnični, pri raznih varnih denarnih zavodih v tekočem računu naloženi denar obrestoval precej visoko, nasprotno so pa povzročile te neugodne denarne razmere, da so znatno padli kurzi vrednostnih papirjev, vsled česar mora hranilnica letos izkazovati v računskem zaključku precej znatno kurzno razliko, katere je večja nego za pokritje teh kurznih razlik določeni posebni rezervni sklad, kateri je koncem leta 1907 iznašal samo še svoto 3234 kron 27 vin. Vsled tega morala se je preostala kurzna izguba pri vrednostnih papirjih odpisati od čistega dobička, in sicer v znesku 987 K 43 vin. pri upravnem imetju ter v znesku 3515 K 40 vin. pri splošnem rezervnem zakladu. Kljub tem neugodnim razmeram pa je naša hranilnica v letu 1908 dosegla skupnega čistega dobička 37.145 K 34 vin., ki pa je še vedno za 430 K 90 vin. večji nego skupni dobiček leta 1907; in sicer iznaša čisti dobiček pri upravnem imetju 22.802 K 60 vin., čisti dobiček pri splošnem rezervnem zakladu pa 4342 K 74 vin., in s tem vspehom smemo biti pri danih razmerah povsem zadovoljni. V posameznih poslovnih strokah se je pa hranilnično poslovanje razvijalo v letu 1908, kakor je razvidno iz naslednjih podatkov: Prejemkov je imela naša hranilnica v letu 1908 pri upravnem imetju 3.227.710 K 95 v, izdatkov pa 3.231.400 K 23 v, tedaj denarnega prometa pri upravnem imetju 6.459.111 K 18 v, in pri splošnem rezervnem zakladu 109.431 K 48 v, tako da iznaša skupni denarni promet leta 1908 6.568.542 K 66 v. Na hranilnih vlogah je vložilo tekom leta 1908 4226 strank 1.594.402 K 35 v, vzdignilo pa 4212 strank 1.641.442 K 86 v, tako da dvigi presegajo vloge za 47.040 K 51 v. Ker pa iznašajo v letu 1908 nevzdržnjene in vsled

tega k glavnici pripisane (kapitalizovane) vlože obresti 167.351 K 40 v, tedaj so se pomnožile hranilne vloge v preteklem letu za svoto 120.310 K 89 v. Z ozirom na to pa, da je bilo koncem leta 1907 hranilnih vlog 4.502.103 K 26 v, iznašajo hranilne vloge koncem leta 1908 4.622.414 K 15 v. Ta svota je naložena na 6073 vložnih knjižic, katerih vsaka je povprečno vredna 761 K 14 v. V letu 1908 izdala je hranilnica 956 novih vložnih knjižic, realizovala pa jih je 1245, tako da se je število v prometu se nahajajočih vložnih knjižic znižalo za 289. Na hipotečnih posojilih je izplačala hranilnica tekom preteklega poslovnega leta 123 strankam 336.680 K — v, vrnilo se je pa hranilnici 176.355 K 02 v, tako da so se hipoteke tekom leta 1908 povisale za 160.324 K 98 v. Ker pa je stanje istih koncem leta 1907 iznašalo 7.229.919 K 12 v, iznašajo hipotekna posojila koncem leta 1908 2.890.244 K 10 v, to je 62,53% hranilnih vlog. Koncem leta 1908 je imela hranilnica 1452 hipotečnih dolžnikov, katerih vsak ji je povprečno dolgoval 1990 K 53 v. Ker je 50 strank popolnoma poplačalo svoje dolgove, povisalo se je število hipotečnih dolžnikov v letu 1907 le za 73. Občinskih posojil je hranilnica v letu 1908 izplačala 4 občinam v znesku 234.091 K — v, občine pa so vrnilo tekom leta 1908 4.124 K 62 v, tako da so se občinska posojila v letu 1908 povisala za 229.966 K 38 v. Ker so pa občinska posojila koncem leta 1907 iznašala 183.644 K 45 v, iznaša stanje občinskih posojil koncem leta 1908 413.610 K 83 v, to je 8,95% hranilnih vlog. Stanje menic iznaša koncem leta 1908 1.000 K — v. Stanje vrednostnih papirjev (efektov) iznašalo je koncem leta 1907 814.829 K 30 v in se je tekom leta 1908 znižalo za 10.221 K 70 v, tako da iznaša stanje efektov po kurzu dne 31. decembra 1908 804.607 K 60 v, ali 17,41% hranilnih vlog. Stanje hranilničnega, pri raznih denarnih zavodih v tekočem računu naloženega denarja, katero je koncem leta 1907 iznašalo 677.690 K 07 v, znižalo se je tekom preteklega poslovnega leta za 224.502 K 87 v, ter iznaša koncem istega 453.187 K 20 v, to je 9,80% hranilnih vlog. Aktiva hranilničnega upravnega imetja iznašajo z dnem 31. decembra 1908 4.666.666 K 78 v, pasiva 4.643.864 K 18 v, čisti dobiček pri upravnem imetju pa 22.802 K 60 v. Ako se temu čistemu dobičku pristeje še čisti dobiček iz poslovanja splošnega rezervnega zaklada 4.342 K 74 v, tedaj iznaša skupni čisti dobiček za leto 1908 27.145 K 34 v. Splošni rezervni sklad iznaša je koncem leta 1907 4 12%, hranilnih vlog, to je 185.379 K 95 v. Ako se k tej svoti pristeje še poslovni dobiček pri upravnem imetju za leto 1908 v znesku 22.802 K 60 v in njen lastni čisti dobiček za l. 1908 v znesku 4.342 K 74 v, tedaj naraste splošni rezervni sklad koncem leta 1908 na 212.525 K 29 v, to je na 4,50% vseh hranilnih vlog. Obenem se zahvaljujemo slavnemu občinstvu, prečastitim in slavnim uradom, odborom in društvom za dosedanje naklonjenost in zaupanje napram našemu zavodu in jih ujudno prosimo, da nam ohranijo svojo naklonjenost in zaupanje tudi v bodoče. Konečno še pripomnimo, da je naša hranilnica edini denarni zavod v celem kranjskem političnem okraju, v katerega vlagajo c. kr. sodišča denar za nedoletne otroke in varovance, ker nudi za vložni denar in njega pravilno obrestovanje največjo varnost.

Gorenjci! Zahtevajte „Gorenjca“ po vseh gostilnah in kavarinah!

Katakombe na mengliškem polju.

(Črtice iz domače gorenjske zgodovine. Dalje.)

Ker smo že na mostu, pogledimo še levo doli proti kraju (desni breg Save), kjer je stal prejšnji lesen most. Na tem kraju — tako pripovedujejo stari ljudje — je stal morda že za rimskih časov velik kamnit most, veliko daljši od onega, ki se ga pred leti podrli. O zgodovini tega starodavnega mostu ustno poročilo, ki je na ti poti naš glavni voditelj, seveda ne ve ničesar gotovega povedati. Nejasna so pa tudi poročila glede zadnje podrtega mostu, oziroma onega, ki je še pred njim vodil čez Savo. Zgodovina iz francoske dobe omenja, da je most že stal ob prihodu Francozov v naše kraje, da so ga ob svojem begu (septembra l. 1813) podrli, da ga je takoj nato dal avstrijski general Foelseis zopet popraviti. Ustno sporočilo po Ručigaju na Spodnjem Dobnem, čigar ded je bil svojčas »rihter«, potrjuje te zgodovinske podatke v toliko, da so Francozi, ko so odšli, res podrli most, a da se je takoj nato po naših, ki so bili takrat v Trzinu, napravili »za silo« nov most. V to svrhu so morali okoličani Rašice preskrbeti les ter vožnjo do Save. Drugo ustno poročilo po Ještetu na Brodu pa pravi: Jeste, ki je bil rojen l. 1801. se je z gotovostjo spominjal, da so l. 1813. pričeli kopati ob Črnuškem bregu škarpo za nov

most, prej pa da je bil namesto mostu le brod za prevoz čez Savo.

Ker ni naš namen dokazovati, marveč le pripovedovati, oglejmo si pri ti priliki še one zgodovinske spomenike, radi katerih pravzaprav se toliko časa mudimo na sedanjem mostu. Pogledimo natančneje na desni breg in sicer na mesto, kjer je stal prejšnji most. Ob nizkem stanju Save ondi zapazimo velike kamnite plošče, takozvane »kvadre«, lepo oklesane ter z železnimi sponkami zvezane. Te plošče iz kamena, ki ga ni dobiti pri nas, so zasledili pri zgradbi novega mostu. Našli so poleg omenjenih tudi črne plošče, tako trde, da se niso dale razbiti. Spodaj pod njimi so dobili črne na pol okamene hraste (pilote); tudi ti so bili tako trdi, da so jih komaj prežagali. Takih pilotov in plošč mora biti proti sedaj suhemu obrežju še več, ampak so zasuti s prodom. Tudi tu omenjene plošče so bile zasute; šele po regulaciji Save, ko si je voda izkopala globljo strugo, je odnesla vrhni prod ter tako razkrila znamenite preostanke nekdanjega mostu. Tako, sedaj pa čez most na glavno cesto. Levo od nje se loči okrajna cesta čez Gameljne, a blizu viška klanca se od nje zopet odcepi (desno) gozdna pot, na kateri zasledimo markacijo na Rašico. Mi hočemo kaj več užit, nego oni, ki so to pot markirali, in gremo po novo preloženi cesti ob vznožju »Lačemberga« naprej do pričetka Črnuč. Tu se ob škarpi (levo)

vije lepa slozna steza na »francoski tabor«. To pot je dal zgraditi Lukman, ki ima svoje posestvo v Črnučah. Dasi bi sli lahko kar po tej poti na vrh, vendar za danes iz važnega vzroka krenemo drugo pot čez Brod. Tjakaj nas vodi kolovoz levo od ceste. Le nekaj korakov in že smo na Brodu. Moj tovariš dr. Čakajc, radoveden kakor je, bi bil takoj rad izvedel, zakaj se pravi tukaj »na Brodu« in mune na Črnučah. Usmilil sem se ga in takoj, ko so prišla sredi lepih sadnih vrtov, začel pripovedovati, kar sem pač o Brodu vedel in znal: Prvi most je bil podrt že po odhodu Rimljanov; na mesto njega je služil brod ali splav kot prevoz čez Savo. Kakor smo že prej videli, je Sava imela prej vso drugo strugo kakor dandanes. Kakor na oni strani, se tudi tukaj, ravno ob naši poti sledi stara ježa, nad katero se je zgradila prvotna naselbina brodarjev. Od tod torej ime: na Brodu. Kjer stoje danes Črnuče, je takrat tekla še Sava; ki se je potem zavila levo od današnje struge proti Nadgorči. Vzrok, da se je Sava ravno tu pred Črnučami zavila, je bilo strmo daleč proti jugozapadu segajoče pobočje Lačemberga, katerega spodnjo kameno ogrodje se danes vidite strleti izmed nove struge. Sava se je pozneje polagoma pomikala bolj desno, približno današnji strugi. Kjer stoje danes črnuške njive, travniki in puštinje, je Sava obhivala še v času, katerega pomni sedanji starejši rod.

Dalje prih.

Nekaj o pridelovanju rdeče (inkarnatne) detelje. Pri nas je pridelovanje te detelje se povsem premalo razširjeno, zato naj bo dovoljeno cenjene bralce, osobito kmetovalce o tem nekoliko bližje seznaniti. Ta detelja je enoletna krmna rastlina, katere posebno v peščenem svetu dobro uspeva. Sicer je bolj pripravna za milejše kraje, pa tudi v naših krajih se precej dobro zimo prenese. Pri nas jo sejejo gospodarji najraje med ajdo, da dobijo zgodaj spomladi zeleno krmno. Pridelovanje te detelje je važno tudi zato, ker se z njo čistijo njive od mnogovrstnega plevela (zlasti pomladnega). Posebno v letih, v katerih se pridelala malo krmne, je umestno, da se čim več prideluje te vrste detelje. Ponekod, posebno na Dolenjskem prideljujejo to deteljo skupno z njivskim kopitnikom ali njivsko stoklaso. Ta trava je tudi enoletna in se v istem času razvije kakor rdeča detelja. Posebno v krajih, kjer nam ta detelja rada pozebe, se priporoča pridelovanje te mešanice, kajti če nam detelja pozebe, nam da trava toliko več pridelka. Ako je pridelujemo v bolj peščenem kraju, nam služi za dobro čebelnjo pašo, s čimur se zopet lahko okoristijo naši čebelnjari. Rdeča detelja ljubi lahko zemljo, najbolje pa uspeva v dobri peščeni ilovnati zemlji. V malejšem podnebju se jo prideluje po strnišču. Seje se jo med ajdo, sem in tja tudi med repo. Ako se jo seje med ajdo, nam da v mesecu maju in juniju prav dobro košnjo za zeleno, kakor tudi za suho krmno. Ponekod jo sejejo v aprilu in kosijo v avgustu in septembru. Za setev rdeče detelje porabimo na 1 hektar (1 in $\frac{1}{4}$ orala) 14—20 kg čistega semena. Na dobrem svetu pridelamo na 1 hektarju od 20—25 metrskih stotov suhe detelje. Tudi na zelo peščenem svetu nam daje prav povoljne pridelke. Pri pridelovanju rdeče detelje moramo posebno paziti na sledeče: 1. Da sejemo popolnoma sveže t. j. eno leto staro seme. 2. Za setev si moramo izbrati prostor (njivo), kateri ostane celo zimo suh. V takem prostoru preste zimo prav dobro. 3. Skrbeti moramo, da jo sejemo na svežo brazdo, t. j. prvi dan, ko smo njivo zorali, najbolje seveda v kakem dežju ali deževnem vremenu, da nam seme takoj izkali. 4. Seje naj se jo še enkrat tako gosto kakor domačo deteljo ali lucerno. 5. Pri setvi je gledati na to, da jo povajamo z njivskim valjarjem. Z valjarjem napravimo tla precej ravnejša kakor tudi vse kepe zdrobimo, kar nam služi posebno dobro pri košnji. Seme pridelujemo pri ti detelji slično kakor pri domači. Na 1 hektarju se ga pridelja od 6—9 hl, hi tehta okoli 70 kg.

Pri nas se še povsod dogaja, da se prvo mleko po porodu, zmlaziva imenovana, ne da teletu, ampak se kar naravnost vrže proč. To pa ni prav! Novorojenček mora dobiti vedno prvo mleko, katero ga očisti limastega blaka. Zategadelj tudi veliko telet pogine, ker se jim ni dalo prvega mleka posesati, a tisti, ki ostanejo pri življenju, se veliko slabše razvijajo nekaj časa. Prvo mleko je tudi nekoliko drugače sestavljeno, kakor navadno; v njem se nahaja več beljakovin, pa manj tolsč in sladkorja. Zategadelj je tudi lažje prebavno. Nespačetno ravnanje tedaj oni gospodarji, kateri pustijo izmolsti prvo mleko, češ, da je novorojenčku škodljivo. To nas že narava sama uči, da to prvo mleko ne more biti škodljivo, ker je nalašč za tele ustvarjeno. Prvo mleko naj vedno tele posesa!

Tedenaki sejem v Kranju dne 14. junija 1909. Prignalo se je — konj, 107 glav domače goveje živine, 8 glav bosanske goveje živine, 9 domačih telet, — hrvaških telet, 327 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, — domačih ovac, — hrvaških ovac, — koz, — buš in — bosanskih volov. — Pitni voli 100 kg 64—68 K, na polovico 100 kg 58—60 K, za piganje 100 kg 52—54 K, kumerni 100 kg 36—40 K. Pšenica K 14:50, proso K 7:75, rž K 10—, oves K 9—, ajda K 9—, repno seme K 80—, fižol ribničan K —, mandalon K —, koks —, krompir K — za 50 kg, seme dom. detelje — vin.

Zgodovinski in slovstveni pregled za prih. teden:

20. junija. — 1762. V Ženevi sežgo spise J. J. Rousseaua. — 1791. Kralj Ludovik XVI. poskusi ubežati. — 1837. Viktorija postane angleška kraljica. — 1837. * Pisatelj Janko Pukmeister-Vijanski v Vinjah pri Novi cerkvi. — 1872. † Pesnik Blaž Potočnik v St. Vidu nad Ljubljano. — 1881. † Pesnik Anton Pintar v Zalem logu. — 1896. Otvoritev kanala v severovzhodnem morju.

21. junija. — 1500. Gorica se pokloni Habsburžanom. — 1791. Beg francoskega kralja Ludovika XVI. iz Pariza do St. Menehoulda. — 1813. Bitka pri Vittoriju. — 1819. * Jacques Offenbach. — 1849. Praska pri W. ghäuseln. — 1866. Pruska napove Avstriji vojno. — 1905. Revolucija v Varšavi.

22. junija. — 1476. Švicarji zmagajo pri Martenu. — 1767. * Nemški učenjak in državnik Viljem pl. Humboldt. — 1812. Napoleon napove Rusiji vojno. — 1815. Napoleon se končno odpove prestolu. — 1866. Prusi vdoro na Češko preko gorakih prelazov, ki niso bili zavarovani.

23. junija. — 1456. * Kristof Kolumb. — 1527. * Italijanski državnik Machiavelli. — 1758. Bitka pri Krefeldu. — 1760. General Lavdon vjame pri Landshutu generala Touquaja z večino njegovih čet. — 1848. Delavski upor v Parizu.

24. junija. — 1276. Nad češkim kraljem Otokarjem izreko državno prognanstvo. — 1440. Gutenberg sestavi prve premakljive pismenke iz lesa. — 1854. * Pisatelj Janez Vrhovnik v Ljubljani. — 1909. Združeni Francosje in Sardinija premagajo Avstrije pri Solferinu. — 1866. Nadvojvoda Albrecht potolče Lahe pri Kustoci. — 1870. † Pisatelj Jožef Burger v Smartnem pri Litiji. — 1882. † Skladatelj Joahim Raff.

25. junija. — 1841. Cesarico Marije Terezije venčajo za ogrsko kraljico. (Znani izrek: «Moriatur pro rege nostro Maria Terezia», kakor tudi pripoved, da je nastopila Marija Terezija s sinčkom Jožefom v naročju pred ogrskimi stanovci, ne odgovarja zgodovinski resnici.) — 1755. * Pisatelj Janez Pavel Ješenak v Slovenjem Gradcu. — 1807. Napoleon se snide z Aleksandrom I. v Tilzitu. — 1874. * Znani turist in pisatelj Janko Mlakar v Železnikih. — 1894. Predsednika francoske republike Sadi Carnota umora.

26. junija. — 1683. Turki pried Raabom. — 1795. * Pisatelj Janez Zalokar v Šmarjeti pri Klevevzu. — 1794. Bitka pri Fleurusu. — 1799. * Pisatelj Peter Musi na Vranskem. — 1891. † Angleški historiograf R. H. Major.

Godovi prihodnjega tedna:

20. Milava; 21. Alojzij, Nera; 22. Ahacij, Miloš, Stano slava; 23. Eberhard, Dragija, Radomir, Gostimir; 24. Janez Krstnik, Radoslav, Janislava; 25. Viljem, Samo, Božan; 26. Janez in Pavel, Markomir.

Sejmi prih. teden na Gorenjskem:

21. v Moravčah; 24. na Bohinjski Bistrici.

II. zlet gorenjskih sokolskih društev se vrši dne 15. velikega srpana t. l. v Tržlolu.

Dopisi.

Radovljiske novice.

Občinska seja se je vršila dne 14. t. m. ob 6. uri zvečer pod predsedstvom župana dr. J. Vilfana. Overovateljem zapisnika imenuje občinska odbornika Fr. Sajovica in Iv. Šego. Kakor prva točka je bilo poročilo o računskih zaključkih, ki ga je podal občinski odbornik Iv. Vurnik. Računi so se odobrili v polnem obsegu. Domovinska pravica se je pripoznala J. Juretiču, ki je začasno sedaj v Pezcu na Ogrskem, čegar oče je bil Radovljčan. V mestno ubožnico je bil sprejet Fr. Prosinger in njegova žena. Kakor naslednja točka je bila ugovor na zavrnitev rekursa na delžno vladu radi vodovoda. Občinski odbor je soglasno sklenil, da se vloži priziv na ministrstvo ne le radi razveljavljenja tozadevnega sklepa, temveč se obenem pritoži radi samonemške izdaje dotične razsodbe deželne vlade, kakor tudi radi čudnega tolmačenja one točke s strani deželne vlade, ki je mnenja, da pritožba nima odlašalne moči. Povdarjamo, da je bil ta sklep soglasno sprejet. Nekaj drugih točk se je odložilo na prihodnjo sejo.

V občinski odbor lancovske občine so bili voljeni naslednji gospodarji: Matevž Koselj, Janez Stihert, Ivan Dornič, Nikolaj Bajželj, Janez Ažman, Jože Pogačnik, Lovro Mulej, Janez Dežman, Franc Rozman, Jakob Dežman, Franc Zupanc, Ivan Skumavc, Valentin Dežman, Janez Zupanc, Janez Rozman, Jakob Dežman, Janez Požnik in Janez Hrovat. Volitev župana in občinskih svetnikov se vrši v kratkem, in upanje je, da se z dosedanjimi gospodarji temeljito pomeče.

Radovljiska c. kr. pletarska šola krasno vspeva. Ravno te dni se je otvorila razstava pletarskih izdelkov, ki je vsak dan otvorjena od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer. Izdelki so naravnost vzorni in tudi najrazvnejši ljubitelj pletarskih izdelkov lahko izbere po okusu. Vabimo vse one, ki se zanimajo za take izdelke in ki hočejo spoznati, koliko se doseže ravno v pletarstvu v tako kratki dobi. Sprejemajo se obenem tudi že učenci za bodoče šolsko leto. Stariši, ne zamudite lepe prilike in prepričajte se na lastne oči, kako lep postranski vir dohodkov se vam nudi, ako pošiljate svoje sinove, ki jih hočete obdržati doma za gospodarje, v to šolo. Pouk traja le dve leti.

Sodišče je oprostilo Janeza Šturma, 20 let starega zidarja, rojenega v Vidmu na Laškem, sedaj pri svojem očetu Jožefu, zidarskem mojstru v Radovljici, ker se je pri napadu od strani Janeza Marchiolo, zidarja ravnotam, branil s tem, da je z obuto nogo bral proti njemu in ga pri tem tako nesrečno zadel v trebuh, da mu je predrl črevo. Marchiolu se je jela gnojiti trebušnica, vsled česar je naslednjega dne umrl. Sodišče je smatralo to dejanje kot silobran ter je obtoženca oprostilo pregreška zoper varnost življenja.

Bela smrt je zahtevala ta teden kar dve žrtvi. Uglednemu meščanu V. Hudoverniku, gostilničarju in posestniku, je umrla nadpolna hčerka Ivanka v nežni starosti 5 let. Zalujočim staršem naše iskreno sožalje! — Umrla je slednjič žena tukajšnjemu pekovskemu mojstru J. Erjavcu, s katero je živel komaj leto dni v zakonskem življenju. Svetila jej večna luč!

Velikanski trobojni letaki, katere je natisnila naša tiskarna v Kranju, naznanjajo po gorenjskih občinah, da se vrši dne 11. julija slovensko razvitje prapora radovljiskega „Sokola“. Konečnega vsehpa prostovoljnih doneskov za prapor ne moremo objaviti še danes, ker nam primanjkuje še vspeh nabiranja ene dame, upamo, da nam bo prihodnjič mogoče to storiti. Zastava je kaj krasno delo znane narodne firme Drenikove v Ljubljani. Vidi se jo lahko sedaj še v Ljubljani v izložbi trdke Gričar & Mejač, a v kratkem jo

bo videti v izložbi tukajšnjega krojaškega mojstra Jos. Pogačnika in takrat izpregovorimo obširneje o njej. Veselica samaobsebi obeta biti po dosedanjih pripravah in po sedanjih priglasitvah nekaj velikanskega in nekaj veličastnega. Izdati še ne smemo števila dosedaj priglasenih „Sokolov“, ki nastopijo v kroju, a lahko rečemo, šteli jih bomo na stotine. „Sokolska“ ideja je dobila na Gorenjskem pač tako trdna tla in tako globoke korenine, da se bo razprostrla po vsej krasni Gorenjski do zadnje zagorske vasi.

Pismo iz Ljubljane.

Ljubljana, 17. junija.

Gospod urednik! Se predno Vam nadalje pišem, Vas povabim na razstavo slovenskih umetnikov (slikarjev). Mojster Jakopič, za slovensko umetnost vnet mož, je dal na svoje stroške v Lartmanovem drevoredu zgraditi okusno opremljeni «umetniški dom». Tu notri je razstava — ali ne diči je nobena slovenska zastava. Zakaj se je slovenski umetniki boje, tega ne razumem ne jaz, ne drugi, ki vsekaj več vedo, kakor moja malenkost. Tudi vstopnina — 1 krona — se mi zdi za naše razmere malo pregrposka. Vsaj ob nedeljah naj bi se nudilo prostemu ljudstvu z nižano ceno prilika, da ne ostaja samo zunaj razstave. Slišim tudi, da je za večje družbe in obitelji odmerjena primerno znižana vstopnina. Zakaj se kaj takega ne objavi v časopisih, in zakaj se to ne označi na lepaki pred razstavo, tega zopet nihče ne razume. Morda bodo gospodje že medtem to napako popravili — dobro bi bilo zanje in za občinstvo. Sicer pa zasluži razstava, da si jo vsak zaveden Slovenec ogleda. Kadar pridete semkaj, si ogledava celo razstavo tudi znotraj natančneje. — Ob tej priliki si bova ogledala lahko tudi ljubljanski grad, ponos Ljubljane, ponos cele dežele! Ampak pomno ni vse, s čimur je ta kras dežele oblečen. Odkoder greste, ni prave poti, to se pravi, ugodno primerne dohoda na vrh. Dohod iz Studentovskih ulic dela sramoto najzadnejšemu pastirskemu selu, kaj li še stolnemu mestu Kranjske. Tu je svet v pravem pomenu besede še «s plankami zabiti» in kjer zmanjka zanemarjeno raztrgane ograje, tam jo nadomešča divja meja, pa taka, da bi se je revni gorenjski kočar sramoval, ako bi se hotela naseliti v okoliš njegovega stanišča. Le naši mestni očetje se tega prav nič ne sramujejo, pa tudi prav nič se ne zavedajo, da tako kakor v 20. stoletju izgleda vnanja oblika sicer prelepega ljubljanskega gradu, je pravcati skandal za Ljubljano. O potu za utrdkami, o ostalih stranskih dohodih ter o drugih nedostatkih rajše niiti ne govorim ne. Povsod, kamor pogledate, vidite na prvi pogled, da manjka tu pravega gospodarja in da Ljubljana pravega gospodarja sploh še nikdar imela ni. Sicer bi bil vsaj danes, da ne že zdavno preje, ljubljanski grad res tudi po svoji vnanosti svitla krona biserov naše slovenske domovine. Pravijo, da ni denarja! Tako se navadno izgovarja vsak nemaren gospodar. Ali stolnega mesta ni sram, če pogleda na priprosto in vendar tako lepo urejeno Šmarjetno goro pri Kranju; da sram, če upošteva, da je kras in cvet Šmarjetne gore le sad krvavih žuljev le enega zasebnika! Da se odpravi nered, nesnaga, in kar je še drugih takih čednosti, zato je treba le delavca pridne roke, pa skrbnega gospodarja veččega razuma. Več za enkrat tudi javnost ne zahteva od sicer slavnih mestnih očetov. Poštena priprosta škarpa na vznožju hriba, da se strogo razdejanja pobočje ne ruši, nekaj priprostih sadik zelenja, — teh ima mesto dovolj — pota osnažiti, nasuti, ob mejah ograditi, da ne bi vsak paglavec uhajal kakor se mu izljubi, strme dohode proti vrhu omiliti, to je v kratkem vse, kar bi za prvo silo zadostovalo. In ves grad, to se pravi ves hrib bo imel kmalu drugo prijaznejše lice. Ker Vas pri taki zanemarjenosti ne mika preveč, da že danes polezeva na vrh, odkoder je svetovnoznani prekrasen razgled posebno na divne gorenjske orjake, odloži se najine misli, kako bi se dal tudi vrh, ravnica, z malimi stroški izboljšati.

Za danes greva rajše malo gori v mestni gozd, naš priljubljeni Tivoli. Če imate oči lesnega trgovca, umnega gozdarja, prosim, kar doma jih pustite. Niti če mi pridete z očmi, kakor jih imajo Vasi priprosti Gorenjci v gozdnatih hribih, mi nikar ne hodite po Tivoliskem gozdu. Zagotovim Vas, od same jeze Vas spopade hitra jetika, če pogledate okrog sebe. Moj bog, ali je to gozd, last stolnega mesta, ali je to gospodarstvo, ali vsaj količkej gospodarstva civilizacije, kulturnega napredka leta 1909. Pod starimi razdrapanimi kostanji, polomljenimi bukvami, hrasti i. t. d. vidite nove nasade smrek, borovcev, sploh nasadov, o katerih vsak gorenjski oglar ve, da ne vspevajo pod kapom večjih dreves, in ne vspevajo, pa naj jim bodo tla še tako ugodna.

Ponekod vidite cele laze izsekane najlepših borovcev. Pravijo radi lubadarja. Kdo pa je do gonal, da je ta škodljivec v Tivoliskem gozdu? Tujec, Čeh! Nekoč gre z županom po gozdu in — lubadar je bil razglašen. Eden najboljših naših strokovnjakov pa je smatral ta razglas za «iznajdbo», ki britko bije resnici v obraz. Ampak borovce le še pridno sekajo naprej. Ko je nek odličen ljubljčan — mož, ki se vsaj toliko razume na naše

gospodarstvo, kakor Čeb, ki se par dni mudi v svojo zabavo v Ljubljani, vprašal delavce ko, so nalagali cele vozove najlepših borovcev, kam z njimi, so mu odgovorili: E, gospodje v Ljubljani rabijo drv za kurjavo! Tako je! Stara polomljena drevesa se puščejo v nemar, a mlado borovje se izseča za — kurjavo, in zaradi tistega »lubadarja«. Hm! In zopet pridete na parcele, ki Vam je vse povprek zasajeno, wie Kraut und Rüben zusammen, pravi Nemec. Namesto, da bi bil tudi Tivoli kot gozd ponos Ljubljane, kakor je prijazen kot izprehajališče, kakršnega nima kmalu tako ugodno kako drugo mesto, Vam je cela posest pravcata Sodoma in Gomora! Potom racijonalnega gozdarstva bi mesto vlelo lahko lepe dobičke od gozda, zapustil bi potomcem lepo doto, povrhu še dobro merico slave ter hvale vrednega spomina. Tako pa? . . . No, ali v nečemur moramo vendar pohvaliti naše mestne očete. Iznašli so, kar se niti najslavnejšim veščakom ni posrečilo, serum, t. j. (Gosp. slavec ne zmotite se, nikar ne zamenjajte »za« z »zoper«, ali »proti« jetiki). Ta serum je čisto preprosto sestavi, le čudim se, da ga že niso že zdavno iznašli. Takle je: Zjutraj, ko gre naša mladina v šolo, uradniki v pisarne, kuharice in gospodinje na trg, se začne pri nas na suho pometati — po ulicah namreč, na cestah vidite to prikazen uro popreje. Kot surogat se prikaže se star, polomljen piškav voz — za ljubljanske smeti. Iz vseh dvorišč, vežnih vrat ter lukenj nosijo razni krilnati duhovi višek nesnage in smetij skupaj in hajdi od vseh strani v voz, ali pa tudi preko voza in — ljudij. Cela ulica zatemni, tako se kadi in prši samih smeti. Takisto se ponovi zopet po kosilu med 1. in 2. uro, torej zopet vspricho najzvišnejšega prometa. Zvečer med 6. in 7. uro — tedaj tretjič ob najbolj obljubljenih ulicah, se še enkrat pošteno pometa. To je serum ljubljanskega mestnega gospodarstva in zdravstvene oblasti vodine Kranjske. Ta »serum« zavij, in kdor jetike ne dobi, naj le pride v Ljubljano, pa si jo še kako drugače preskrbi. Zanašam se, da se temu vabilu odzovete, Vas Črnogledec.

Dva nesramna polzkusa tlake.

Iz Špitaliča pri Kamniku.

Špitalički župnik g. Anton Mezeg pozna dobro svoje farane, da so malo izsolani (fara ima zasilno šolo), drugače pa izgojeni v strogem strahu, zato si upa marsikaj počenjati z revno gmajno. Naš presvitli cesar Franc Josip I. je že s svojim mladeniškim nastopom odločno prepovedal kruto tlako. Vse se je moralo pokoriti njegovi zapovedi, izgubili so grajščaki in vsa druga gospodstva svo moč do tlake. Vse se je privadilo novi postavi in tlaka je izginila, a popolnoma ne, le farovž jo ima še na skrivnem. Duhovščini se še vedno sline cedé po zlobni tlaki, zato nečesto dajati postavi veljavo, dočim je postava za vse državljane enaka.

Tudi naš župnik Mezeg si je izmislil dva lepa vira, katera bi pridobil kot tlako potom nevednega župenstva zase in za svoje naslednike v dobiček in revnemu kmetu ter potomcem v strogo denarno obveznost.

Kmetovalci in drugi, dobro in pazljivo preberite navedena razsodba št. 5465 od c. kr. okr. glavarstva v Kamniku z dne 22. marca 1909, katera se glasi takole:

Štev. 5465. C. kr. okrajno glavarstvo Kamnik, dne 22. marca 1909.

Razsodba.

Vsled prošnje gospoda župnika Antona Mezega v Špitaliču je občinski odbor občine Špitalič v svoji seji z dne 15. marca l. 1908 sklenil sledeče: Vsak posestnik je zavezan župniku drva iz nadarbinskega gozda brezplačno dovaževati, in sicer v sledečem obsegu:

Kakor doslej naj se zanaprej pripelje celgruntar (posestnik) dva konca drv (dve vožnji), polzemljak naj pripelje en konec (vožnje), Češnjčani dajo mesto vožnje pol mernika ječmena. Ako se od grunta nekaj zemljišča odproda, prevzame kupec nanj pripadajoči del cene od vožnje po čistem domesku tistega zemljišča. Posestnikom je dano na prosto voljo iti po drva v župnikov gozd ali pa pripeljati toliko svojih drv. Župnik ima pravico odločevati ako je kdo zadosti pripeljal. Ako ni zadosti pripeljal, sme zahtevati dopolnitev. Kdor neče iti sam v gozd, naj najame voznika na svoje stroške.

Ako bi se pa kdo upiral župniku voziti drva, mora plačati župniku eno krono za iskanje voznika, za vsako vožnjo ali konec je plačati tri krone. Župnik lahko vzame mesto vožnje drv tudi denar; tedaj se plača od vožnje toliko, kolikor zahteva voznik. Ko pripelje kdo župniku drva, naj se sam oglasi v župnišču. Kajžarji in drugi manjši posestniki pa storijo mesto vožnje tlako: nekateri gredo drva posekat, drugi jih pa razžagajo in zložijo. Orodje morajo imeti svoje.

Proti temu sklepu so se Janez Pistotnik in sodrug pritožili na deželni odbor v Ljubljani, ki pa je celo zadevo z ozirom na določbe § 55 zakona z dne 7. maja l. 1874, drž. zak. št. 50, v nadalnje poslovanje odstopil podpisaneu uradu.

C. kr. okrajno glavarstvo razveljavi na podlagi § 96 občinskega reda omenjeni sklep občinskega odbora, ker je isti s tem prekorščil svoje področje.

Proti tej razsodbi je prest priziv na c. kr. deželno vladu v Ljubljani, ki bi se imel vložiti tekom 14 dni po dnevu vročitve pri podpisaneu c. kr. okrajnem glavarstvu v Kamniku.

Razlogi:

Sklep občinskega odbora sloni na tem, da so baje farani navedeno dolžnost od nekaj izpolnjevali, da se torej s tem sklepom potrdi in določi le že obstoječa pravica nadarbine in sicer radi tega, ker so nekateri župljani to dolžnost zanikali.

V resnici pa je občinski odbor z navedenimi sklepom o preporni bogočastni zadevi razsodil, dasi gre razsodba o takih zadevah po omenjeni postavni določbi politični oblasti.

C. kr. okrajni glavar: Kresse l. v.

Tako, dragi kmetovalci! To so tisti za Vas tako skrbeči gospodje, ki Vam hočejo pomagati. Res trnjeva je pot v sveta mebesa, samo ne vemo, če bodo v nebesih take tiče, kateri so zavistno iskali na tem svetu onih virov, s katerim bi ubogo ljudstvo ožemali, radovoljno sprejeli v večni raj? Naš Gospod Jezus Kristus ni nikoli želel po tlaki ali denarju, vsaj sveto pismo ne govori o kakih zvijačah našega Gospoda.

Ni zadostovalo, da je ta božji namestnik tako pošteno pogorel s svojim zlobnim namenom, poizkusil je takoj nekaj novega, a sličnega prvemu poizkusu. Vraga, pred dvema letoma sem jih vjel, da so mesto šole mežnarstvo sezidali, no, sedaj jih pa bom! Zima je pri nas huda, kako nečloveško bi bilo v slučaju, če bi kak organist ali mežnar imel lepo »mamo«, pa bi revica morala sedeti pri mrzli peči, to bi bila naravnost krivica. Toliko hušji je sedanjí čas, ko ima organist »gospo«, in ta naj bi zmrzovala! Ne! gotovo ne! Tako mora biti! — Sklicalo se je starešinstvo in potrdilo so se nameni župnika, da se vpelje zaveznost tlake na veke, voziti in darovati drva organistu pod strogo obvezo. — Oh! par poštenih kmetov se je pa pritožilo čez ta sklep in okrajno glavarstvo je zopet odbilo ta sklep občinskega odbora.

Kaj družega, kakor ti grdi liberalci, kateri ne verujejo v župnika in še celo v mežnarja ne, ti so to preprečili. Na vloženo pritožbo je pršla razsodba od c. kr. okrajnega glavarstva št. 25.705 z dne 25. marca 1909. takole:

Štev. 25.707 C. kr. okrajno glavarstvo Kamnik, dne 26. marca 1909.

Razsodba.

Občinski odbor Špitalič je sklenil v svoji seji dne 3. maja l. 1908 sledeče:

Glede drv, ki jih morajo občani dajati špitaliskemu cerkveniku ali organistu trdijo starejši odborniki, da je bilo to svoječasnó pred kakimi 45 leti že sklenjeno v občinskem odboru, potem pa ta pravica večkrat ponovljena pri občinskemu zastopu. Ker pa o tem ni nikakega zapisnika, zato sedanjí občinski zastop novič potrdi pravice mežnarje glede drv ter določi:

Vasi: Češnjice, Okrog in Kozji hrbet dajo eno leto drva; vasi: Špitalič in Jastobje drugo leto; vas Bela pa tretje leto, tako da pride vsak posestnik na tri leta na vrsto. Dajejo pa celoposestniki in polposestniki na tri leta po en konec drv ali eno vožnjo; kajžarji ne dajejo drv, tudi ne četrt posestniki, ampak vsako leto po 50 vinarjev za biro, istotako tudi gostati. — Dosedaj je bilo že sklenjeno in v navadi, da je moral plačati štiri krone za en konec drv, kdor jih ni hotel pripeljati, to naj velja še zanaprej.

Proti temu sklepu so se pritožili Valentin Lipovšek in sodrug na podpisano c. kr. okrajno glavarstvo.

Vsled te pritožbe razveljavi c. kr. okrajno glavarstvo na podlagi § 96. občinskega reda izpodbijani sklep občinskega odbora, ker je isti s tem prekorščil svoje področje.

Proti tej razsodbi je prost priziv na c. kr. deželno vladu v Ljubljani, ki bi se imel vložiti tekom 14 dni po dnevu vročitve pri podpisaneu c. kr. okrajnemu glavarstvu v Kamniku.

Razlogi:

Sklep občinskega odbora temelji na tem, da je bila navedena dolžnost v prejšnjih časih po ponovljenih sklepih občinskega zastopstva ustanovljena, da se torej s tem sklepom potrdi in določi le že obstoječa pravica mežnarja ali organista.

V resnici pa občinski odbor ni določil že obstoječe dolžnosti, marveč je s tem sklepom razsodil v preporni bogočastni zadevi, ker so nekateri župljani zanikali to dolžnost.

S tem pa je prekorščil svoje področje, ker gre razsodba v takih zadevah po § 55. zakona z dne 7. maja l. 1874, drž. zak. št. 50, politični oblasti.

Za c. kr. okrajnega glavarja: Žuzek l. r.

Sedaj pa sklepaj, dragi kmetovalec-posestnik, kdo ti pomaga k poginju? — Kdo te duševno in materijelno mori? — Kam blodeš? Streznite se, kmetovalci, in se držite nareka svetega evangelija ki pravi: Daj Bogu, kar je božjega, cesarju, kar je cesarjevega, — in župniku, kar je župnikovega, to se reče; daj mu to, kar zasluži; — če zasluži batine, daj mu batino — in pomagano ti bo! —?

Za danes sem mučil svoje bralce z dolgim dopisom, kateri pa gotovo ni končan, imama namreč še veliko popisati — ali časa ni. Gotovo bom vedno resnico pisal in Vam take reči razkril, kar se zamore samo v Špitaliču na Kranjskem dogoditi. Odkrit faran.

V Kranju, dne 19. junija 1909.

Deželnozbornsko zasedanje. »Narodni Listi« poročajo, da se skličejo deželni zbori 16. septembra, **Goriški deželni zbor** se vendar razpusti, ker je vlada obupala, da bi dosegla sporazum med strankami, ob sedanjem položaju je pa delovanje deželnega zbora nemogoče. Nove volitve bodo menda meseca avgusta ali septembra.

Pri volitvah v tržaski deželni zbor 13. t. m. se je sijajno izkazalo, da Trst ni italijansko mesto. Slovenci so dobili ta dan v okolici in mestu 7200 glasov, socialni demokratje 6800 in Italijani 6100 glasov. V mestu pa so dobili Slovenci 3223, soc. demokratje 5554 in Italijani 5962 glasov. Slovenci so sprejeli izid z velikanskim navdušenjem.

Avstrijski državni dolg, ki je znašal koncem lanskega leta 10.118 milijonov, se je doslej zvišal na 10.543 milijonov kron. Za obrestovanje teh 10 in pol milijard odpade na avstrijsko polovico na leto 356 milijonov, za odplačevanje pa letnih 55 milijonov, to je skupaj 411 milijonov kron. Vsi direktni davki in davek na pivo torej komaj zadostujejo za obrestovanje in odplačevanje državnega dolga. V tem se najbolje izraža kapitalistični značaj sedanje družbe. Država seveda ne jemlje posojil pri revežih, temveč pri kapitalistih, ki dobivajo 356 milijonov kron na leto le od avstrijske države, ne da bi jim bilo treba za to le z mezincem geniti.

* **Francoški mornariški svet** je sklenil načrt za stavbo novih ladij, po katerem bo Francija leta 1918 imela 45 oklopnic. Stroški bodo znašali tri milijarde in se razdele na 10 let. Tako se razvija blaznost oboroževanja po vseh kapitalističnih državah.

Novičar.

Čujte in strmite! Avstrijski cesar je podaril za stavbo nemškega gledališča v Ljubljani 20.000 kron.

Če rata, bo prata, če ne samo salata, si misli dr. Krek s svojim bratcem Čočovim Frence in ostalo svojo bojno kompanijo. Ako mogoče mirnim potom dobiti kmetijsko družbo v svoje umazane roke, bi jo izpremenili v deželni kulturni svet in premoženje poropali kar »med živimi« (po farovško!). Nastavili bi svoje pokorno uradništvo, vsa poročila bi bila za njih namene strankarsko prikojena in prave kmete bi s tem pritiskali ob steno. Parola bi bila: Bodi naš, sicer, ako le ganeš, te zadavimo! Upamo pa, da naš kmet še ni tako daleč padel, da bi verjel kar slepo klerikalni domišljavosti. Torej: če rata, bo — — —, sicer ne!

«Pravi kmet» je Čočov Frence, tako se je še ne dolgo čohal nekje po svojem telovniku. Kak pravi kmet da je, kaže najbolj to, dokler ni bil državni poslanec, obedoval je skupaj s svojo družino. Kakor hitro je dosegel čast žabjega poslanca, je postal nobel in zapustil svojo družino. Da se Frence zopet kje kaj ne spozabi, mu treba obuditi spomin!

Poper za klerikalce. Živ vzgled gospodarske organizacije politične klerikalne stranke, pri kateri ima tudi precej besede poslanec Demšar iz Češnjice ali Čočov Frence, je usoda kmetijskega društva v Dolenji Dobravi nad Poljanami. Ta zadruga sleparskega klerikalnega kalibra je bila že več časa v likvidaciji, a zadnji čas je razglašen konkurz nad imetjem zadruge, kakor tudi članov. Poglejmo stanje! Dolga ima pri posojilnici in hranilnici v Poljanah nad Škofjo Loko 10.400 K in od celih 6 let zastale ter zamudne obresti. Porokuje za ta znesek šest ubogih kmetov kot porokov in plačnikov. Ubogi ljudje! Zadruga zveza v Ljubljani (klerikalna), kateri predseduje goljaf in širokoustnež dr. Krek, ima terjatev 15.000 K, katera pa nima, kakor se govori, nikakega pokritja, kolikor je znano dosedaj, še raznih popolnoma nepokritih in neiztirljivih dolgov 400 do 500 K. Vrednosti za pokritje pa ni nobene. Tukaj bi prav lahko Čočov Frence stresel nekoliko svoje čudovite modrosti, ker so v nesreči njegovi volilci. Toda kaj njemu mar, saj itak lahko spravi v žep dnevnih dvajset kron, kaj ga pa briga prebivalstvo njegovega okraja.

Še večji poper klerikalnih baharij in učenosti postane za klerikalne sleparje in puhloglaveže s prevzetjem zelo z dolgovi obloženega tržaškega mlearskega podjetja »trifolij«, katerega prevzame, kakor se čuje, v najkrajšem času na svoje rame. Mlearska zveza v Ljubljani, oziroma zvedenca za klerikalno mleko, katera vodita to kupčijo gg. Kump in Legvart. Kaki so ti gospodarji, pa vedo kmetje okrog Golinika pri Trziču. Uboge kranjske mlekarne bodo stokale pod težo teh bremen, ker jim bodo nalagali grozno poroštvo. Državni denar, kakor tudi deželni, se bode izgubljal kot bi padal v peklensko nenasitno žrelo, da se za prvi čas napravi kolikor toliko ugodnq

stanje jetičnega podjetja. Tako se dandanes dela z denarjem, katerega kmet plačuje v podobi davkov, da se z njim brezmiselno razsipa. Ubogi kmet, kakim ljudem si padel v roke.

Slovenske pivovarne v nemških rokah. Kar se je v «Gorenjcu» v pismih iz Ljubljane poročalo, o navalu nemškega kapitala na slovenske pivovarne, se je žalibog večinoma že uresničilo. Kozlerjeva pivovarna je že popolnoma v nemških rokah, njej sledita v kratkem tudi mengeška in vrhniska. Tako tudi Aurovi pivovarni ne bo preostalo drugega, da tudi ona kapitulira. O tem izpregovorimo prihodnjič kaj več. Čudno pa se nam zdi, da oba slovenska dnevnika mirno gledata ta novi naval Nemcev na slovensko posest. Pa ne, da bi bila tudi onadva kaj prizadeta s to kupčijo, posebno «Slovenec»?

Ljubljanski škof gre v Ameriko. «Gorenjec» je zadnjič povedal, da namerava naš škof iti v Ameriko beračit za svoje zavode, pa da ga je ameriški škof Stariha, ki ostane sedaj v Ljubljani v pokoju, sam odvrčal od tega namena, češ, da so Slovenci v Ameriki sami podpore potrebni, nikar pa da bi mogli podpirati še škofove zavode v Št. Vidu. To naše poročilo je očitno napravilo v Ljubljani nemalo zadrege. Pa so si znali kmalu pomagati. «Slovenec» je namreč priobčil notico, posneto iz pisma ameriških «Slovencev», v katerem Slovenci v Ameriki kar veselja hrepene, da jih pride kranjski škof obiskat. Nam se zdi to pismo všeč nesramnosti, s katero se gospodje okoli škofa drznejo javnost varati. Ta nesramnost je tem bolj graje vredna, ker je znano, da slovenski duhovniki v Ameriki po listih javno protestirajo, da bi on, ki je aramtotno zatajil svoj narod, ko je le tá krvavel ob grobu svojih septembrskih žrtve, on, ki je tudi kot vrhovni dušni pastir zakrivil toliko zlega na Kranjskem s svojim brezdomovinstvom, s svojim blaznim verskim fanatizmom sedaj okužil tudi novo domovino naših rojakov, in iz njih izšel se to malo, kar so si prislužili s krvavimi žulji. Če se torej duhovniki v Ameriki, in njih bivši škof sedaj v Ljubljani odločno protivijo proti Jegličevemu potovanju v Ameriko, lepe poslušne ovčice bi morale biti tam v Ameriki, če bi proti volji svojih dušnih pastirjev hrepenele po možu, kakršnega se je Jeglič v zadnjem času izkazal. Kaj pa, če se je dotično pismo iz Amerike, prav «izvirno» skovalo šele po našem poročilu v škofiji, ali pa v uredništvu «Slovenca» v Ljubljani? Dokazite, gospodje, da ne lažete!

Ljudska galerija v Kranju. Gospod Janko Urbančič, graščak na Turnu pri Predvoru in v Polhovem gradu, je poslal dve sliki, kateri je sam jako lično naslikal, da se razstavi v ljudski galeriji v Kranju. Zahvaljujemo gospoda za njegovo prijaznost. O lepih slikah, katerih ena predstavlja deklico v cvetju, druga pa prodajalko rib, izpregovorimo prihodnjič kaj več. Obenem opozarjamo občinstvo, da si zanimivi slike, ki sta delo našega čislanelega rojaka, o priliki ogleda.

Opozarjamo še enkrat na današnji koncert. Zanimanje za ta koncert je tako veliko, da so razun ene vrste že vsi sedeži razprodani. Ob straneh in zadaj se postavi še nekaj vrst stolov. H koncertu je vsakdo vabljen! Povdarjamo, da se prične koncert točno ob pol 9 uri.

V Železnikih je umrl včeraj ondotni nadučitelj g. Anton Sonc.

Cepljenje koz. Tukajšnji zdravnik g. dr. E. Globočnik nam poroča, da letos ljudje donasajo prav malo otrok k cepljenju. Glavni vzrok je ta, ker je veliko otrok bolnih za ošpicami in še vedno boleljajo. Učitelji in župniki po deželi se sicer zelo trudijo, da priporočajo staršem, naj neso svoje otroke k zdravniku, da jim brezplačno cepi kozo, zama. Nekateri otroci naravnost pravijo, da so jim starši prepovedali ali, da ne smejo iti k cepljenju. Cepljenju je pri nas od države odpeljana brezplačna sanitarna dobrota, ki je le v korist ljudstvu. Na Nemškem so starši postavno prisiljeni k cepljenju koz.

Kar slovensko čuti, na krov! Slovenci! V zadnjih pismih iz Ljubljane vam nismo zamen klical: sovražnik je pred našimi vrati, torej vse na krov, kar le slovensko čuti. Sovražnik, naši Nemci zvezani z našimi klerikalci, so te dni na vseh straneh začeli očitni boj proti vsemu, kar slovensko čuti, kar nam je svetega na naši slovenski zemlji. Potom Schwarca, ki je popolnoma v službi klerikalcev in Nemcev, je ta sodrga dosegla, da je cesar vsled informacij, ki so mu jih sugerirali, daroval 20.000 kron za zgradbo nemškega gledališča v slovenski beli Ljubljani! O tem za ves slovenski narod vnebovpijočem udarcu izpregovorimo prihodnjič. Za danes le konstatiramo, da so klerikalci že zdavno se zaganjali v slovensko gledališče in da so Nemci po kranjski šparkasi že zdavno nabirali fond za zgradbo nemškega gledališča. Morda bodejte porekli, no, včas potem tudi klerikalci udarjeni, če se naše deželno gledališče ne bo moglo vzdržati. Ne bojte se za klerikalce! Kakor Nemci hočejo tudi ti imeti svoje gledališče: «Kasperltheater». Ker so slučajno sedaj gospodarji deželnega odbora, je naravno, da hočejo svoj namen: pogin slovenskemu gledališču, z Nemci vred obenem doseči. Ampak ti hočejo še več doseči. Razpor, pojboje med slovenskim ljudstvom. Začeli so zadnjič na Krki, in sedaj nadaljujejo to

izdajalsko-razbojniško delo po Belokrajini. Tolpa pijanih Čukov s kamni napade 15. t. m. v Semiču kasarno žandarmerije. Orožniki, videč, da so pijani, jih miré, toda zastoj. Komaj se nato prikaže orožnik venkaj, navali eden Čukov nanj, a priletel je na bajonet, in se zvrnil mrtve na tla. A ta grozopolni konec tovariša ostale čuke še ni spametoval. Se so napadali orožništvo, dokler ni prišlo do streljanja. Na to šele so jo odkurili. Pa s tem krvava tragedija še ni končana. 15 letni fant Oberman iz Vidošičev prereže vrat z nožem (za cepljenje trt) 19 letnemu tovarisu Plescu. Tudi Plesce je bil takoj mrtve! Nato hoče umoriti še drugega fanta, ki pa se je rešil s tem, da je skočil v bližnji vodnjak. Kaj poročete k temu? Morilec je bil član Marijine družbe! — umorjeni pa tudi! — V Kočevju pa je nemška druhal v četrtek po noči iz zasede napadla in skoraj do smrti ubila tajnika kočevske posojilnice Alojzija Novaka. Mestni stražnik je bil navzoč, pa ni ganil ne mezinca proti ubijalcem. A v Trstu pa je tisti večer policija in orožništvo z živalsko podivjanostjo navalila na Slovence, na katere je streljala laska irredenta. «Edinost» ki kaj reda hvali tržaško policijo, naj se to pot posebno zahvali na takem junaštvu. Nemški vojak Belgiji so prišli v petek po noči nalašč z godbo in velikim truščem in hruščem nazaj iz strelnih vaj. Slovenske Ljubljankanke — brez razlike: dekile in gosposka dekleta so samega veselja in narodnega čuta prišle nekatere pol oblečene pozdravljat vrnitev tičev kanalčkov. Artilerist-korporal je te dni opolnoči metal po kolodvorski ulici slovenske fante, pa vpil: Halts Maul! Sauziviliste! Več slovenskih gospodov je te prizore mirno gledalo in poslušalo, kako nemški vojak psuje Slovence v Ljubljani. — Danes so pokopali ona dva nesrečna dijaka, ki sta se včeraj pri sv. Kristofu ustrelila. Sodno raztelesenje je dogajalo, da nista bila pri zdravi pameti. Ljudje so čakali na duhovnika. Ga ni bilo! Izprevod gre dalje na novo pokopališče k sv. Križu. Brez vsacega zvenenja! Ob odprtem grobu zopet čakajo. Duhovnika ni! Položili so obe krsti brez blagoslova v prerani grob. A zgodil se je pa čudež! Celo tercijalke so javno priznale: Vera peša! Take duhovnike imamo!

Prememba posenti. Hišo krojača Petra Urbanca nasproti gostilne «na razpotju» v Kranju je kupil tukajšnji stavbenik g. Josip Fuso za 10.700 K.

Mrtvega so našli dne 14. t. m. popoldne ob dveh v Korki pri Tupaličah g. Rudolfa Završnika, nadučitelja v Predvoru. Kaj je vzrok njegovi tragični smrti, še ni pojasnjeno. Sodi se, da je, ko se je vračal prejšnji večer od vesele družbe, zašel blizu mosta, tam, kjer je ograja nekaj poškodovana, na breg in odtod pa, ker je bil slaboviden, v mrzle valove narasle Kokre. Umrl, rodome Kranjec, zapušča vdovo in pet nepreskrbljenih otrok. Kako je bil priljubljen in spoštovan, pokazalo se je na dan pogreba. Udeležila se ga je vsa okolica, prihiteli so pa tudi v obilnem številu njegovi tovariši in prijatelji, ki so mu v slavo zapeli tri žalostinke. Ko se je šel slednjič tovariš Rape poslavljat ob odprtem grobu v ginljivih besedah od ljubega prijatelja in tovarisa, ni ostalo nobeno oko suho, otroci in domačini pa so glasno plakali.

Prostovoljno gasilno društvo v Žabnici pri Škofji Loki vabi na slavnost otvoritve in blagoslovljenja «Gasilnega doma», ki se vrši v nedeljo, dne 20. junija 1909. Spored: I. Od 1/2. do 3. pop. sprejem slavnih društev pred «Gasilnim domom»; II. Pozdrav kumice gđ. Marije Kuraltove; III. Ob 3. blagoslov brizgalne in «Gasilnega doma» po g. župniku Karolu Čiku; IV. Slavnostni govor g. Fr. Ks. Trošta, tajnika «Zveze gasilnih društev»; V. Defilacija društev pred «Gasilnim domom», na kar odkoraka sprevod na vrt g. načelnika Josipa Logondra, kjer se vrši velika veselica z godbo in drugimi zabavami. Svirala bode godba iz Mengesa. Vstopnina k veselici 50 vin. za osebo, za člane gasilnih društev 30 vin. — Preplačila se v pokritje stavbe hvaležno sprejemajo. — K obilni udeležbi najljudneje vabi odbor.

Umrla je v Dolenji vasi pri Selcih gospa Ursula Jenko, rojena Krek, soproga posestnika in trgovca g. Antona Jenkota. Pogreb je bil v sredo. N. v m. p.!

Bakreno rudo je izsledil posestnik Jakob Pečar na Kranjski gori.

Za škrlatico je obolelo v Nadgorici pri Črnučah 6 otrok. Dva sta umrla, štirje pa so težko bolni.

Preprečena nesreča. V soboto bi bil zjutranji vlak št. 1714 kmalu povozil na postaji Lesce neko žensko, ki je hotela skočiti v voz, ko se je vlak že premikal. Ženska je padla med odbijače in se ima za svoje življenje zahvaliti le sprevodniku gosp. Josipu Pöschlu, ki jo je tvegajoč svoje lastno življenje, rešil gotove smrti.

Islet v Vintgarju in na Bledu je priredilo pretekli ponedeljek društvo tiskarskih faktorje v Avstriji. Izletniki so bili polni hvale o lepoti naših krajev in o ceneni, izvrstni postrežbi v Vintgarju in na Bledu.

Veselica podpornega društva gozdnih delavcev za Dražgoše in okolico, se vrši v nedeljo 21. junija t. l. v Dražgošah pri Bestru. Začetek ob pol petih popoldne. Vse člani in prijatelje društva uljudno vabi k vdeležbi odbor.

Is Selo. Zadnje volitve so naše duhovnike čisto otrpale. Nedeljo za nedeljo ni slišati drugega kakor zabavljanje in to v taki obliki, da bi se najbolj podalo v krčmi na pustni večer. Naš župnik se je zadnje nedelje spravljal posebno nad godce, dasi se sam vsaj v klafanju lahko meri z Dobernikom. O naših volilcih je trdil, da so se dali premotiti za en štrukelj in kozarec vina. Med našimi volilci je res mnogo trpinov, ki si s težavo zaslužijo kruh, vendar pa so na dan volitve zadovoljno pustili zaslužek, da so se šli boriti za ljudsko pravico. Pri nas sploh ni bilo treba posebne agitacije, ker je nevolja sama gnala ljudi na volišče. Vi pa ste agitirali celo v volilni sobi in se je parkrat zgodilo, da je kdo v podobčini volil z nami, v razredih pa z vami. Nikar ne iščite vzrokov daleč okoli, imate jih čisto blizu. Ljudstvo vam je dolgo vse verjelo in vam sledilo povsod, kamor ste ga vlekli, sedaj pa se je prepričalo, da vaša pota niso prava, da se vaša dela ne ujemajo z besedami Kristusovimi in s poštenostjo.

Dvojna mera. Kakor je znano, je oznanil pretečeno nedeljo naš blagi gosp. župnik Tomaž, da bode na Jamniku maša, akoravno so plesali, no, pa mož le zvit, zato je rekel, če tujci plešejo, potem je lahko maša. To pa le zaradi tega, ker jih mogoče pridobimo lahko za prihodnje občinske volitve. Se poznamo.

Oddaja lova. Lov krajevne občine Škofja Loka se bode dne 26. junija l. 1909 ob pol 11. uri dopoldne na uradnem dnevu v občinski pisarni v Škofji Loki, potom javne dražbe oddal v zakup za dobo od 1. avgusta l. 1909 do 31. julija l. 1914. — Lov krajevne občine Zminec se bode dne 26. junija l. 1909 ob 11. uri dopoldne na uradnem dnevu v občinski pisarni v Škofji Loki, potom javne dražbe oddal v zakup za dobo od 1. avgusta 1909 do 31. julija 1914. — Lov krajevne občine Trata se bode dne 31. julija l. 1909 ob pol 11. uri dopoldne na uradnem dnevu v občinski pisarni v Škofji Loki, potom javne dražbe oddal v zakup za dobo od 1. avgusta l. 1909 do 31. julija l. 1914. — Lov krajevne občine Sorica se bode dne 31. julija l. 1909 ob 11. uri dopoldne na uradnem dnevu v občinski pisarni v Škofji Loki, potom javne dražbe oddal v najem za dobo od 1. avgusta l. 1909 do 31. julija l. 1914. Zakupni in dražbeni pogoji se zamorejo vpogledati vsak dan pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Kranju.

Podsula ga je. Jožef Miler, 84 let star vdovec iz Spodnjih Bitenj, je že več let kopal gramoz za posipanje cest. Dne 27. majnika je prav posebno pridno delal, in da bi slo delo bolj izpod rok, je začel s podkopavanjem zemlje. Zvečer ekoli 6. uri je prišel z vozom Andrej Golob, posestnika sin, po pesek. Čudno se mu je zdelo, da ni našel na licu mesta Milerja, pač pa je ležal na tleh njegov jopič in steklenica, v kateri je imel žganje. Ker pa le delavca ni bilo, začel si je kraj ogledovati ter videl, da se je zemlja podsula. Šel je klicati ljudi, ki so začeli kopati in po dolgem iskanju so našli Milerja zadušenega.

Poštna ambulanca na progi Jesenice—Trst skrajno slabo deluje. Skoraj vsaki teden enkrat nam odpelje slovenske časnike v Trst, tako da jih naročniki dobe šele popoldan ali pa drugi dan v roke. — Kdo je vzrok? Ali nagajivost in zasanpost dotičnih poštinih uslužbencev? Ako ne bo pomagala ta opazka, bomo prisiljeni, da se pritožimo na c. kr. poštno ravnateljstvo ali pa naj upravništva slovenskih listov sama poskrbe, da bo teh ne-rodnosti enkrat konec.

Slovenec umrl v Ameriki. V mestni bolnici je umrl v Clevelandu rojak g. Anton Benedikt, doma iz Dolenje vasi pri Selcih nad Škofjo Loko. Tu zapušča ženo in pet otrok, v stari domovini pa dve sestrin in tri brate. Bil je član društva Slov. Sokol, Naprej, sv. Janeza Krstnika in v Collinwoodu pri hrvaškem društvu Sloboda. Pokojnik je bil tudi častni član Slov. Nar. Čitalnice v Clevelandu. V Ameriki je bil 7 let. Naj v miru počiva v tuji zemlji!

Veselice se nam napovedujejo raznovrstne, pripravljajo jih razna narodna društva. Podružnice družbe sv. Cirila in Metoda pri tem gotovo ne bodo izostale, temveč tudi same porabile veselice kot nekako sredstvo za probojo in posveto našega ljudstva. Posebno je priporočati našim podružnicam družbe nedeljo po prazniku sv. Cirila in Metoda, ki naj velja splošno med Slovenci za naš narodni praznik. To nedeljo naj prirede iste zabavno-poučne shode — pa brez konkurence drugih društev.

Novi davki. Poslanec Pantz in tovariši so vložili predlog, v katerem zahtevajo, naj se obdajo vsi predmeti, ki služijo luksusu in so podvrženi modi. Obdajati se imajo predvsem vsi državni modni predmeti: modni damski klobuki, elegantna obleka, perilo, dragi moški klobuki in slamniki, luksuriozni vozovi, avtomobili i. t. d. Razen tega se ima uvesti posebna pristojbina za nakup raznih dražjih modnih predmetov. Ti davki bi vrgli približno vsako leto 30 milijonov kron. Kakor zatrjujejo, soglašajo v vladnih krogih s predlogom poslanca Pantza, in je računati s tem, da bo finančno

ministrstvo osvojilo ta predlog. To bi bili enkrat pametni davki, ki bi jih plačevali taki, ki razmetavajo denar okoli sebe in si nabavljajo luksurične reči, ne pa taki, ki nimajo niti za sol in kruh. Če vzemo ti davki novim mednim damskim klobukom polovico širine, bodo se vedno dovolj široki.

Predsednik tržaške pomorske oblasti. «Wiener Zeitung» priobčuje imenovanje dvornega svetnika v trgovskem ministru Dellese za predsednika pomorske oblasti v Trstu.

Vladarski sestanki. Iz Fredrikshamma se poroča: Včeraj sta se na morju sestala nemški cesar Viljem in ruski car Nikolaj. Ob 1. popoldne je bil zajtrk na ruski ladji Standard, kjer sta vladarja tudi večerjala. Prvo napitnico je izrekel Nikolaj, drugo Viljem. Oba sta naglašala dobre razmere med Rusijo in Nemčijo, nemški cesar je posebno poudarjal tradicionalno pristržno prijateljstvo in vseskozi mirovne namene obeh dežel.

Razširja se škrlatica na Viču in na Glincah tako močno, da je že mnogo družin kontumaciranih.

Ustrelili se je v Brežah na Koroskem 20 letni pismonoša Drmastija iz Tržiča na Kranjskem.

Turska železnica se otvori dne 5. julija.

Junaki železniški čuvaj. 8. t. m. je v bližini Sv. Marka v Trstu zlezlo neko osemletno dekletce na železniško progo ravno v trenutku, ko se je bližal tovorni vlak. Zadnji hip jo je ugledal železniški čuvaj Anton Kozut, skočil k njej in jo hotel potegniti s proge. Toda bilo je prepozno; lokomotiva je podrla oba in šla preko njiju. Strojniku se je posrečilo v par trenutkih ustaviti vlak. In čudno: čuvaj in dekletce sta bila sicer nezavestna, a le neznatno ranjena. Sreča je namreč hotela, da sta padla ravno po sredi proge.

Osuševanje ljubljanskega barja. Komisija za osuševanje ljubljanskega barja je v zadnji seji oddala dela, proračunana na 3.180.000 K, tvrdki «Planinska stavbena družba» (R. Czechowiczka in sin, Dunaj) za 3.027.040 K 43 h. Z deli se v kratkem prične, in sicer se poglobi najprej Gruberjev kanal. Za odkladijanje izkopanega materiala je določenih enajst odkladišč in so se s posestniki zemljišč izvršili potrebni dogovori.

Moža je ustrelila, ker je bil prelep. 27 letna soproga inženirja Boucheza v Parizu je ustrelila svojega za deset let starejšega soproga, ker je bil prelep. Bil je zvest mož in dober oče, toda radi njegove izvenredne lepote se je polastila soproge ljubezenskost, ki jo je dovedla do umora.

Listnica uredništva.

Članek: Italijansko-židovska invazija na Gorenjskem, pride prihodnjije.

Za inserate ne prevzema uredništvo nobene odgovornosti.

**:: Našim rodbinam priporočamo ::
Kolinsko cikorijo!**

Frano Omerca v Kranju prodaja dobro in po ceni železno in spe-
cerijsko blago, vilte kotie Maria
Zell, orodje za obrt, gospodinjstvo
in kmetijstvo, sveže seme, trav-
nato, detelje, lucerne in do-
mače. 41 35

Potrjim sreem javljava, da je najin
iskreno ljubljeni, nepozabni sinček

Rado Leopold Sedej

dne 16. t. m. po dolgi, mučni bolezni, v
nežni starosti 19 mesecev mirno v Go-
spodu zaspal.

Truplo dragega pokojnika se je pre-
neslo dne 17. junija t. l. na tukajšnje
pokopališče.

Bodi mu zemljica lahka!

Rado in Leopoldina Sedej.

Brez posebnega naznanila.

Zahvala.

Povodom prebitke, nenadomestne iz-
gube najinega nad vse ljubljenega in dra-
gega sinka

Rado Leopold Sedeja

izrekava tem potom za vse odkritosrčne
dokaze globokega sočutja ter za številno
časteče spremstvo dragega rajnika k več-
nemu počitku, vsem sorodnikom, prij-
teljem in udeležnikom presrečno zahvalo.
Zahvaljuje se tudi vsem ljubeznim
darovalcem krasnih vencev.

Blagega rajnika priporočava v dobro-
hoten spomin.

Rado in Leopoldina Sedej.

**„Prešernova klet“
v Kranju
je cel dan odprta.**

Od danes naprej se toči istotam 167 —1
pivo iz leške pivovarne.
Tvrška R. & E. Rooss nasl. v Kranju sprejema
tudi naročila na debelo za to pivo.

Na Šmarjetni gori

bo

166 —1

na Kresni večer 23. t. m. Veselica z godbo.

Za mnogobrojni obisk se uljudno priporoča
J. Škofic, gostilničar.

Lepo stanovanje se odda takoj v najem.

Povpraša naj se v trgovini R. & E. Rooss
nasl. v Kranju. 166 —1

V Ameriko!

Ako kdo izmed ame-
riskih Slovencev ve za

**Jakoba
Vidica**

(čegar zadnji naslov je
bil: «Lucerna, Nordamerika»), ki že dve leti ni
dal nobenega glasu od sebe, se dotičnik prosi, da
naznani Vidicov sedanji naslov njegovi materi

Mariji Vidic v Kranju štev. 12
(pri gospej Ani Mayrjevi) Avstrija.

Vidic je oženjen in je njegova žena rojena Marija
Strahovnik. 168 —1

Kavarna

„Prešern“

v Ljubljani

se vsem Gorenjcem uljudno priporoča.

Mestna hranilnica v Kranju

Splošni rezervni zaklad
(lastno premoženje)
nad 212.500 kron.

Koncem leta 1908: Stanje hranilnih
vlog 4.622.000 kron, posojil na
zemljišča 2.890.000 kron ter po-
sojil občinam 413.600 kron.

Ta najstarejši denarni zavod v
Kranju uraduje na rotovžu vsak
delavnik od 8. do 12. ure popoldne,
ob smanjih in tržnih dneh pa tudi
od 2. do 4. ure popoldne.

obrestuje hranilne vloge po

42 26—14

4%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle vložne obresti
pripisuje h kapitalu vsakega pol leta — to je dne 30. junija in dne 31. decembra — ne
da bi bilo treba vlagateljem se zglašati radi tega pri hranilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg lastnega rezervnega
zaklada mestna občina Kranj z vsem svojim premoženjem
in z vso svojo davčno močjo. — Da so hranilne vloge res
varne, priča zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča
denar mladoletnih otrok in varovancev.

Hranilnica posoja na zemljišča po 5% na leto in na amortizacijo v 36 letih, tako da na
primer dolžnik v teku 36 let popolnoma poplača posojilo 100 kron z obrestmi vred, ako
plačuje vsakega pol leta po 3 krone.

Velezanimiv roman „Prokleta...!“

Spisal Emile Richebourg. Po E. Vacanovi
priredivti prosto poslovenil Janko Leban

je izšel.

Zvezek stane 50 vin.

«Prokleta...!» izide v osmih zvezkih in sicer je
označeno nadaljevanje vsakega zvezka na zadnji
strani. Drugi zvezek romana «Prokleta...!» se
nadaljuje pod naslovom

„Volčji ubijalec prijet.“

Vsi zvezki se dobivajo v vsaki knjigarni ali
pa pri založniku

V. Požgaju, knjigovezu : Kranj.

Avg. Agnola

Ljubljana 164
52-1

Dunajska cesta šte. 13
poleg „Figovca“

priporoča svojo bogato zalogo

stekla, porcelana, zrcal, svetilk,
okvirov, šip i. t. d. Prevzema vsa
v steklarsko obrt spadajoča dela
po najnižjih cenah.

Prevzema vsa stavbinska in umetna
steklarska dela. ::

Proračuni na zahtevo zastoj.

Popolnoma varno in najbolje naložite svoj
denar v

Kmečki posojilnici v Ljubljani

(nasproti Figovca :: v latni hiši :: Dunajska cesta.)
Kmečka posojilnica v Ljubljani podpira kmeto-
valce in je pravi kmečki denarni zavod.

Vloge se obrestujejo po 4 1/2 %.

!! V kmečki posojilnici je naloženo !!
:: še nad 15 milijonov kron. ::

Rezervni zaklad čez 300.000 kron.

Za varnost pa še neomejeno jamči nad 3000 članov.
Kmečka posojilnica je edin slovenski denarni zavod, ki je
40 vpeljal hišne nabiralnike vlog. 26-17

Kmečka posojilnica sprejema hranilne knjižice
drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Mastin

doktorja pl. Trnkóczyja krmilno varstveno sred-
stvo se dobiva pristno pri trgovcih le pod
imenom **Mastin**. Previdni kmetovalec ga pri-
meša krmi vsaki domači živali. Najvišje medalje
na razstavah in tisoči zahvalnih pisem pričajo
o velikih uspehih, ki se dosežejo z mastinom.

Tovarniška zaloga: 26 12-11

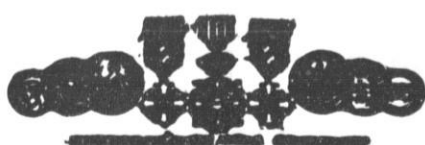
Lekarnar Tr 63 ozy, Ljubljana.

Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najmilejše milo za kožo
:: kakor tudi za pege. ::

Dobiva se povsod.

58 42-19

Zoboteknični atelje Oton Seydl

v Roosovi hiši nad prodajalno
v Kranju.

ZOBOVJA, tudi ne da bi se odstranile korenine, z ali
brez nebn plošče, iz KAVČUKA, kakor tudi ZLATA, dalje
VRVNALNICE in OBTURATORJI se izvršujejo po NAJ-
NOVEJŠIH METODAH. 78 52-25

Sprejemne ure vsako nedeljo in ponedeljek
od 8. ure dopoldne do 5. ure popoldne.

Večkrat premirano!

Glinaste peči

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi
kipe, vaze in druge glinaste izdelke v
vseh barvah, trpežne in cene priporoča

Avgust Dreise

prva in največja tovarna peči in
glinastih izdelkov v Ljubljani.

Zlate sv etinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Nabolše kosmetično
zobočistilno
sredstvo

Seydlin

Jzdelovatelj
O. Seydl

Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

77 52-8
Dobi se
v
Lekarni
Ševčik

Od c. kr. nameštstva oblastveno
dovoljeni urad za revizijo in reklama-
cijo tovarnih listin vseh vrst in pisarna
za poizvedbo tarifov

L. Jandl Trst

prevzame brezplačno revizijo vseh to-
vornih listin proti 30% deležu najdenih
diferenc.

Dopšljite nam torej takoj franko
vaše tovarne listine letošnjega leta in v
treh dneh dobite poročilo o rezultatu
revizije. 14 52-83

Loterijska srečka dne 12. junija t. l.
Gradec 52 31 66 69 19

V Newyork
Canado
Juž. Ameriko

Odhod iz Ljubljane vsak torek.

Pozor!! 12 52-43

Samo 6 dni

vozijo francoski brzoparniki La Provence, La
Savoie, La Lorraine in La Touraine iz
Havre v Newyork. — Najkrajša črta. —

Veljavne vozne listke in brezplačna pojasnila
daje konc. potovalna pisarna

Ed. Šmarda, Ljubljana

Dunajska c. 18, nasproti znane gostilne „pri Figovcu“.

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik

LJUBLJANA,

Slomškove ulice št. 4.

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko inženjersko.

Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru,
obmejno omrežje, vežna vrata, balkoni, verande
stolpne križe, štedilnike i. t. d.

Specijaliteta: 76 52-11

valjični zastori (Rollbalken).

Največja tovarniška zaloga slamniov

za dame prazni od K 1.— naprej

„ „ lišpani „ „ 3.— „

„ gospode „ „ —80 „

„ deklice „ „ —60 „

„ dečke „ „ —40 „

Prepričajte se o znatno nizkih cenah!

Za gospode vedno v veliki iz-
beri od najcenejše do najfi-
nejše izbere. 127 13-11

Cene brez konkurence! Postrežba znano solidna!

Na debelo in drobno pri

Anton Adamiču

KRANJ, Glavni trg

modna, galanterijska in no-
rimberška trgovina.

POZOR! SLOVENSKO PODJETJE! POZOR!

Slavnemu občinstvu se uljudno priporoča
dne 11. februarja 1909 na novo otvorjena
velika manufakturna trgovina

Franc Souvan, sin - Ljubljana

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22.

80 43-16

Ponudimo vsako poljubno množino:

161 10-8

Zarezane strešnike (prve vrste)

(za privezati in pribiti na late, torej popolnoma varno proti nevihti)

zidarsko strojno opeko, Portland-cement, peči, štedilnike, šamotne plošče za tlakanje cerkva, hodnikov i. t. d.

F. P. VIDIC & KOMP. :: Ljubljana

Na zahtevo pošljem takoj cenike in prospekte brezplačno.

Zobozdravniški obotehniški :: atelje dr. Edvard Globočnik

v Kranju

1 52-41

Je od 16. septembra 1908 slav. občinstvu na razpolago

**vsaki dan in
tudi v nedeljo.**

Sivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 10 52-23

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporoča svoje najbolj priznane

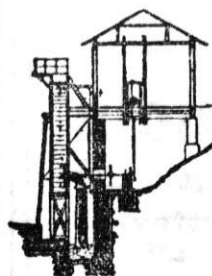
šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastoj.

G. Tönnies

v Ljubljani 52-13 89

tovarna za stroje, železo in kovinolična priporoča kot posebnost žage in vse stroje za obdelovanje lesa. Francis-turbine osobito za žagine naprave zvezane neposredno z vratilom. Motorje za bencin in surovo olje, najcenejša gonilna sila.

Slovinci, ne zabite družbe
SV. CIRILA IN METODA

Zaloga vsakovrstnega

• lesenega, železnega •

in poblazinjenega pohištva

Puc & Comp.

v Ljubljani, v Kolizeju, na Marije Terezije cesti št. 11

Električna gonilna sila.

Tovarna oljnatih barv, lak in firneža

Brata Eberl

črkoslikarja, lakirarja, stavbena in pohištvena pleskarja

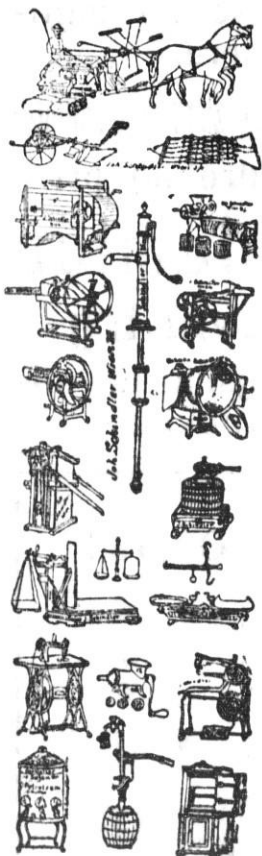
Ljubljana, Miklošičeve ulice 6, nasproti hot. 'Union'

Ustanovljeno 1842. Telefon 154.

52-42

Ivan Schindler, Dunaj

III./1. pošilja že veliko let dobro znane stroje vsake vrste za poljedelske in obrtne potrebe, kot:

mline za sadje in grozdje, stiskalnice za sadje in grozdje, škropilnice za trsje, poljska orodja, mlatilnice, vitle, trijerje, čistilnice za žito, luščilnice za koruzo, slamo-reznice, stroje za rezanje repe, stiskalnice za seno, mline za golanje, kotle za kuhanje klate, sesalke za vodnjake, sesalke za gnojnice, železne cevi, vodo-vode i. t. d.

Od sedaj vsakomur po zopet zdatno znižanih cenah: ravnotako vse priprave za kletarstvo, sesalke za vino, medene pipe, gumijevе ploče, konopljene in gumijevе cevi, priprave za točenje piva, skrinje za led, priprave za izdelovanje sodavode in penecih se vin, stroje za sladole, mline za kavo, dišavo i. t. d., stroje za delanje klobas, tehtnice na drog, namizne tehtnice, stebarske tehtnice, decimalne tehtnice, tehtnice za živine, železno pohištvo, železne blagajne, sivalne stroje vseh sestavov, stroje in orodja za ključničarje, kovače, kleparje, sedlarje, pleskarje, vse pod dolgoletnim jamstvom po najugodnejših plačilnih pogojih, tudi na obroke. Ceniki z več kot 400 slikami brezplačno in franko. Dopisuje se tudi v slovenskem jeziku. Prekupcem in agentom posebne prednosti!

Piše naj se naravnost:

94 20-8

Ivan Schindler, Dunaj III./1. Erdbergstrasse 12.

Josip Pogačnik

krojaški mojster v Radovljici

priporoča cenjenemu občinstvu

svojo delavnico v izdelovanje vseh vrst oblek za gospode, uradniških uniform, salonskih, turistovskih in lovskih oblek ter ogrinjal.

Vedno bogata zaloga angleškega, francoskega in brnskega suknja. — Naročila se izvršujejo po najnovejšem kroju točno in ceno ter se sprejemajo popravila.

Specijalist v izdelovanju frakov in salonskih sukenj.

Zajamčena je vestna izvršitev naročenega dela natančno po meri in izbranem kroju ter po želji naročnika. — Kdor si želi nabaviti elegantne, fine, obenem trpežne in vsem zahtevam ustrezajoče obleke, naroči si jih naj pri tej tvrdki in postal bo stalen naročnik.

86 52-15

5 52-48

Največja trgovina na Gorenjskem.

Rudolf Rus

urar v Kranju

poleg lekarne.

Ustanovljeno leta 1885.

Velika zaloga vsakovrstnih ur, zlatnine in srebrnine ter optičnih predmetov. Popravila točno in ceno. Najnižje cene. Priznana izborna blago.